

Микеле Мајкл Анселмо
НАША КУХИЊА
CUCINA NOSTRA

Уредник
ЗОРАН КОЛУНЦИЈА

Микеле Мајкл Анселмо

НАША КУХИЊА CUCINA NOSTRA

Прво веруј породици, затим рођацима, потом
Сицилијанцима, а све остале иза њих – заборави!

*Trust family first, relatives second, Sicilians third, and
after that, forget it!*

ПРОМЕТЕЈ
Нови Сад

Нью-Йорк, 1923,

Било је то изјутра 25. октобра 1967. године. Сео сам за баром Парк-Шератон хотела на Менхетну и управо пијуцкао капућино, када је ушао Алберт Анастасиа. Одмах ми је пришао, лупнуо ме по рамену и упитао: „Шта се кува, Џо?“¹. Али, пре но што сам успео да му кажем шта има, већ је отишао до хотелског берберина. То је било, како се касније испоставило, његово последње бријање.

Мој приступ братству догодио се у Њујорк Ситију, тачније у Малој Италији у јесен године 1911. Одвели су ме у један ресторан, где су ме већ очекивали пријатељи. „Stoppagliero“ ми је забио иглу у јагодицу средњег прста и истиснуо толико крви колико је било довољно да се натопи мала заветна слика Свете Розалије. Онда је мој кум запалио папир и ја сам са пепелом у руци морао да изговорим следећу заклетву: „Ку-нем се, да ћу својој браћи бити веран, да их нећу никада издати и увек им помагати. Ако ову заклетву икада прекршим, нека сагорим у пепелу као ова слика.“

Џое Чипола (Joe Cipolla), *Кувар Мафије*

Прихватајни центар за Сицилијанце и све друге емиграната из Европе од 1882. до 1945. године налазио се на острву Елис код Њујорка. Процена је да више од 40 одсто данашњих Американаца води порекло од оних који су прошли кроз овај прихватајни центар.

РЕЧ АУТОРА

Мој деда Салваторе Анселмо (*Salvatore Anselmo*), Сицилијанац, рођен је у сиромашној породици у месту Камарата (*Cammarata*). Његови преци стотинама година били су надничари и радили за друге. У Америку је дошао као младић са 18 година, непосредно пре почетка Првог светског рата. Прошао је комисију на Стејт Ајленду и настанио се у граду Њујорку, међу својим земљацима у познатој четврти Мала Италија.

Запослио се у штампарији. Прво је радио све физичке послове – чистио подове, прао машине, носио папир. Радио је 16 сати дневно, научио енглески и изучио занат штампара. Оженио се мојом бабом, пореклом Италијанком, али рођеном у Америци. Бака је била домаћица, врсна куварица, и бринула се о деци и кући. Имали су петоро деце, четири сина и једну ћерку.

Деда је увек говорио да је глад највећи непријатељ живота. Ако има хране у кући има и мира. Никада није претеривао у количини, сећао се гладних година из детињства, али је одлично познавао добра сицилијанска јела. Често је о томе причао и давао савете мами током породичних ручкова.

Стричеви су отишли сваки на своју страну и створили сопствене породице, а отац Вито је наставио дединим путем. Моја тетка има 85 година и једина је још жива из њене генерације. Радила је у књижари, удала се, муж јој је одавно умро, а син јединац је у средњим годинама отишао са овог света.

Мој гега Салваџоре Анселмо

Сицилијанска породица крајем 19. века у Америци

Захваљујући дедином капиталу отац је отворио нашу штампарију. Није нам лоше ишло и могли смо да живимо сасвим пристојно. Мој рођени брат је бравар, има сопствену радионицу за поправку брава и нарезивање кључева. Ја сам завршио финансије на Њу-

јоршком универзитету. Наследио сам очеву штампарију и отворио малу издавачку кућу. Супруга ми је радила као новинар, а у нашој издавачкој кући била је задужена за лектуре и коректуре текстова. Нисмо се обогатили, али смо стекли одређени капитал, тако да

смо мирно дочекали пензију. Имамо једног сина који је музичар. Шта ће бити од њега, ко зна? Штампарију смо продали, али и даље се бавимо издаваштвом.

Моја породица никада није била члан ниједне организације, укључујући и *Koza Nostru*. Међутим, живећи у Малој Италији, многе чланове смо познавали, а неки су користи-

ли и услуге наше штампарије. Према нама су увек били коректни и ценили су нас, посебно деду. Неке из моје генерације знао сам још из детињства са улице, а са неким сам ишао у школу. Већина није сретно завршила, многи су добили затворске казне, а неки су страдали у обрачунима.

Италијански музичар на улици Њујорка 1900.

Италијански емигранти крајем 1900.

Виђали смо се и у италијанским ресторанима, који су били прави храмови културе сицилијанске кухиње и где смо породично волели да идемо. У њима се није само јело, већ „живело“. Такав однос према италијанским рес-

торанима задржали смо до данас. Тако сам се и заинтересовао за тему шта су ти „опасни“ момци волели да једу. Нажалост, у неким од тих ресторана или испред њих дешавала су се и страшна убиства. Сви чланови моје шире

породице, од деде и стричева до мене, осуђивали су злочине. Сматрали смо да не треба да се свађамо и једне друге убијамо. Зар нам корени и традиција нису исти?

Сви ми, „амерички Сицилијанци“, без обзира којој генерацији досељеника припадамо, без обзира шта смо били или шта јесмо, имамо једну заједничку велику страст – сицилијанску кухињу! Храна је постала централни део нашег свакодневног живота, потврда нашег идентитета и заузима истакнуто место на верским и традиционалним прославама. У суштини, то је једна здрава медитеранска кухиња, и поред тога што су се неки рецепти прилагодили условима живота у Америци, са доста доброг маслиновог уља, парадајза и тестенине.

Крајем двадесетог века дошло је до поновног ширења ресторана са типичном сицилијанском кухињом у Њујорку, нарочито у четврти Мала Италија. Али, данас је наша четврт препуна туриста и у тим ресторанима не влада више атмосфера у којој сам одрастао. Све се променило, а и све је мање нас који се сећамо како је то некада изгледало. Истина у неким забаченим улицама поред улице Канал (*Canal street*) још увек раде мали италијански ресторани са дрвеним столовима, коцкастим столњацима и домаћом кухињом.

Много је књига до сада објављено на тему рецепата јела „итало-америчке кухиње“, исто

као и о *Коза Ностри* (*Cosa Nostra*). Већина тих публикација су углавном интерпретације, изузев аутентичног изванредног куvara који је написао познати врсни кувар и члан *Коза Ностре*, Џое Чипола. Џое се доселио у Америку 1903. године и постао је куварска легенда три генерације чланова *Коза Ностре*. Једном давно сам га и срео, али се нисмо упознали. Неке од његових рецепата и назива јела сам преузео, али највећи део за ову књигу прикупио сам из „прве руке“, од куvara и келнера који су радили у италијанским ресторанима.

То баш и није било једноставно. Многи куvari које сам питао за рецепте нису знали тачне мере, једноставно они су користили неке своје односе састојака, као што су: шоља, врх варјаче, једна кашика, на врх ножа, према укусу и слично. Тако да су рецепти и редослед састојака, као и начин припреме мало неуједначени, онако како су ми пренели. Али, вешт кулинар, од мириса и осетљивог непца, то ће разумети. У сваком случају то су раскошна и калорична јела сервирана топла, као „сицилијанска љубав“ или хладна као „освета“.

Као илустрације користио сам новинске чланке и фотографије и полицијске извештаје. Постоје бројне тачне и измишљене приче о члановима *Коза Ностре*. Моја намера није да било коме пресуђујем за поступке, то може само Бог.

Корлеоне, Сицилија

МАФИЈА

Шта значи реч мафија данас? Толико често се употребљава овај појам, посебно одомаћен у медијима, да је изгубио своје основно значење: нарко мафија, грађевинска мафија, фармацеутска мафија, политичка мафија... Какве то има везе са нама? Углавном се користи да означи неку повезану организовану групу која се бави криминалом или јој економски и политички положај и везе дозвољавају да избегава

Музеј мафије, Салеми, Сицилија

Музеј мафије, Салери, Сицилија

(контролише) државну регулатivu. Међутим, једино изворно значење, и једино тачно, повезано је са Сицилијом – сицилијанска мафија.

Сложена и пуна обрта је сицилијанска историја. Корен речи мафија није до краја објашњен, и не зна се порекло са сигурношћу, има више тумачења. Нека од њих су да реч има арапске корене, с обзиром на арапску историју на Сицилији, и да потиче од речи *махуас* – што би значило „агресиван приступ,

хвалисање“, или можда „*mafud*“ што значи „одбачен“. На италијанском језику то би значило „шепурење“ или „одважност“. Ово тумачење највише се допада самим члановима мафије. Међутим, има тумачења и да потиче од арапске речи за избеглице. Током средњовековних напада на Сицилију које су водили Сарацени и Нормани, острвљани су се повлачили у брда и утемељили су тајно друштво за одбрану. Испочетка је сврха мафије била

створити везу између породичне блискости и сицилијанског наслеђа. Још у 13. веку, тачније 1282. године, породице су се удружиле ради заштите од инвазије Француза – „Сицилијанска вечерња“. У тој побуни користили су мото – „Смрт Французима је италијански поклич“ (*Morte Alla Francia Italia Anela* – *MAFIA*).

Назив је на почетку коришћен првенствено међу сиромашним слојем становништва Сицилије организованим у патријархалне породице и фамилије, као отпор против општрог феудалног система.

Сицилијом су се током историје смењивали многи властодржци, а сиромашан народ, да би опстао, често се удруживао у тајна друштва. Организација се заснивала на патријархалној породици и имала је строг хијерархијски однос. Главе породица били су газде (*Donni*), задужени за стање у селу.

Тек у 18. веку забележени су случајеви да су богате породице добијале слику црне руке, која је значила захтев за новац у замену за заштиту. Феудални систем је све до средине 19. века био укореењен у затвореном острвском друштву.

Један од најбољих филмова, управо на тему раслојавања сицилијанског друштва средином 19. века, „Гепард“, направио је познати филмски маг Лукијано Висконти. Све до Гарибалдија и припајања Сицилије буржоаској Италији, становништво острва је дубоко

подељено на већину – углавном сеоску сиротињу, новоформирану средњу капиталистичку класу и на мањину – старо племство.

До средине 19. века мафија је била нека врста религије, „поштовано друштво“ у циљу обезбеђивања животних услова за породице и за одбрану од насиља велепоседника и њихових управника. Наравно контролисали су и полицију. Мафија је постала апсолутни господар Сицилије у 19. веку.

Рушењем традиционалног друштва и доласком капитализма мафија прераста у моћну тајну организацију, са сопственим правилима и овлашћењима, далеко од грађанских закона и норми понашања. Тако је убиство (крвна освета – *vendeta*) било „легалан“ начин обрачуна са противницима, посебно са онима који би издали утврђена правила, односно закон ћутања (*omerta*).

Познато је романтично разумевање мафије које је изнео у својој изборној кампањи 1925. године Виторио Емануел Орландо, бивши италијански председник владе, рођен у Палерму: „Ако је мафија осећање за част појачано до претеривања, неподношење сваког типа препотентности и потчињавања, великодушност која се противи јаком и истовремено је блага према слабом, ако је мафија верно пријатељство, снажније од свега па и од смрти... Ако се под појмом мафија заведе таква осећања, такво држање, чак и у њиховом претеривању, ако је ту реч о индивидуалним

ознакама сицилијанске душе, онда сам и ја мафијаш и поносан сам што то јесам“. Управо тако се мафија представљала широј острвској заједници. Нисам баш сигуран да Орlando није и стварно био члан мафије? Једино што се „заборављало“ јесу сурова средства која је користила да би остварила своје циљеве.

Данашња мафија се прилагодила новим политичким и економским условима. Постала је терет за економски развој и нормалан живот становништва. Бивши шеф Дирекције антимафије на Сицилији, Пјеро Грасо, то је најбоље описао: „Током бројних година у којима смо водили истраге против мафије, суда-

3 - I MANDAMENTI DI COSA NOSTRA

Туристичка џонуда Сицилије

рили смо се са једним забрињавајућим феноменом. У добро ситуираним грађанским круговима постоји жеља за мафијом, која је омогућила да се формира мафијашка буржоазија. Открили смо велики број предузетника, лекара, инжењера, економиста, рачуновођа, високих чиновника, у дослуху или инкорпорираних у мафију. Практично, нема ниједног сектора у којем не постоје особе спремне да на овај или онај начин сарађују или буду корисне мафији“. Митови о члановима мафије као људима који се поштују и који се држе части, више ни формално не важе.

Стање на Сицилији посебно је постало драматично после убиства судије у процесима против мафије, Ђованија Фалконеа (Giovanni Falcone) 1992. године. Порастом незапослености на Сицилији мафија се финансијски убацивала тамо где је недостајала подршка државних институција.

Најутицајније су биле породице Ађусанта, Аренела, Феранте и Фонтана (Aciuasanta, Arenella, Ferrante i Fontana), које су историјски имале контролу над деловима главног града Палерма. Чланови ових породица ба-

вили су се прањем новца, трговином дроге, спортским преварема, трговином украдене робе и изнудама. Умешани су и у склапање корумпираних уговора и коцкање. Поседовале су и илегалне слот машине.

Италијанска влада је средином 1990. расписала потерницу за вођом мафије на Сицилији, Провенцаном, за награду од 1,5 милиона евра. Награда је порасла на 2,5 милиона евра до 2003. године. Провенцано је касније стекао други надимак, „рачуновођа“, јер је овладао финансијама свог царства криминала. Ухапшен је у једној сеоској кући на свом феуду у Корлеонеу код Палерма, 2006. године.

Наследник Провенцана, Матеа Месине (Mattea Messine Denara), наводно убојити мафијаш, припадао је младој гарди. Плејбој који се бавио изнуђивањем, прањем новца и женама.

Стари чланови мафије који су увек избегавали јавност, да су живи, сигурно би били згранути када би сазнали да је данас веома посећена туристичка атракција Сицилије „Мафијашка тура“ (*Mafia Tour*), са посетом музејима у старим местима Салеми и Корлеоне.

КОЗА НОСТРА – НАША СТВАР

Ко́за Нос́тра (La Cosa Nostra) настаје од миграната придош-
лих са Сицилије између 1890. и 1910. године. Први новин-
ски чланак о криминалу италијанских досељеника појавио
се после убиства шефа полиције у Њу Орлеансу 1890. годи-
не. Давид Хенесеи убијен је у стилу погубљења. Стотине Си-
цилијанаца су ухапшене, а 19 је на крају оптужено за убиств-
во. Ослобађајућа пресуда створила је гласине о раширеном
подмићивању и застрашивању сведока. Огорчени грађани

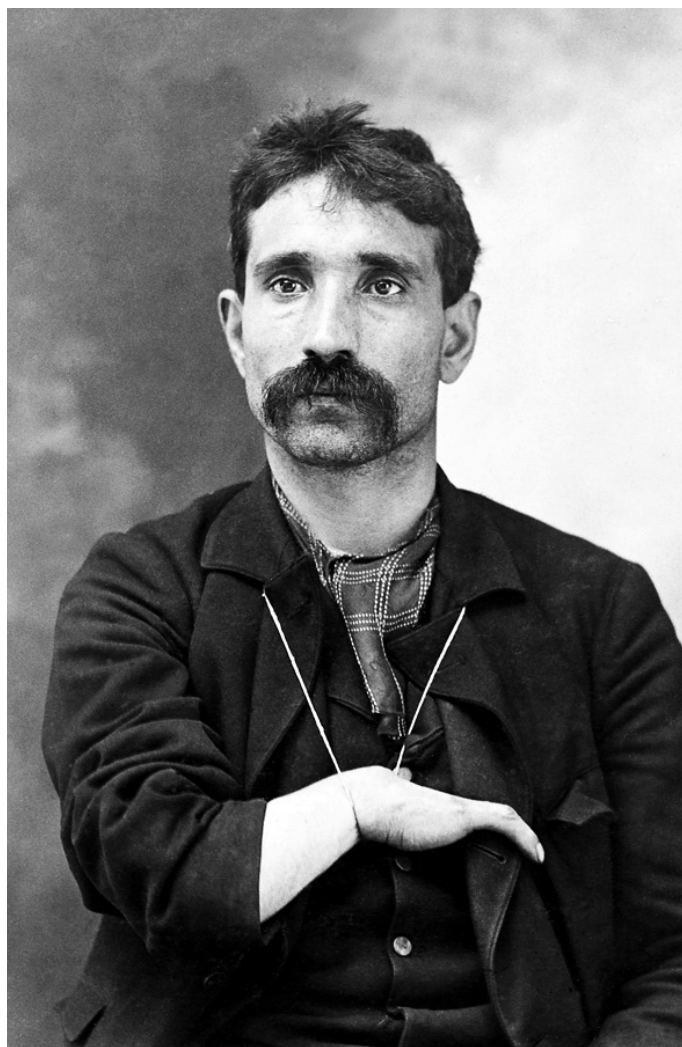
*Ђоспе Галучи, бос Мале Италије, са
породицом почетком 20. века*

Њу Орлеанса организовали су линч и убили 11 од 19 оптужених.

Емиграцијом Сицилијанаца у Америку традиција мафије се преселила у „обећану земљу“. Први је то покушао, истина неуспешно, Ђузепе Еспосито (*Giuseppe Esposito*) познати члан сицилијанске мафије који је емигрирао у Америку. Он и још шест Сицилијанаца побегли су у Њујорк после убиства канцелара и вицеканцелара сицилијанске провинције и 11 богатих власника земље. Ухапшен је у Њу Орлеансу 1881. године и изручен Италији. Прва криминална група, повезана са Сицилијанцима, била је *Црна рука* коју је полиција уништила већ до 1915. године.

Чланови *Коза Ностра* брзо су се прилагодили новим условима, организовали се по породицама и клановима и умногоме се разликовали од оне која је остала на Сицилији. Салваторе Маранзано (*Salvatore Maranzano*, 1886–1931) назван „Мали Цезар“, био је први велики вођа организације која је названа „La Cosa Nostra“. Успоставио је кодекс понашања, основао „породичне“ поделе и структуру и донео правила за решавање спорова. Две најмоћније породице до данас познате као породице Ђеновезе и Гамбино – настале су из напора Маранзана.

Сам назив *Коза Ностра* за организацију открио је Џозеф Валачи (*Joseph Michael Valachi*, 1904–1971), познат и као Џо Карго (*Joe Cargo*) који је 1963. године сведочио пред Стал-

Ђузепе Морело, први улични мафијаш у Њујорку, 1902.

ним подбором за истраге сената. Случај познат као „Валачијево саслушање“ објаснио је и тајну церемонију примања у организацију.

MOBSTERS

Joseph Charles Bonanno
1/18/1905 to 5/11/2002
Sicilian-born American mafioso who became boss of the Bonanno Crime Family.

Charles "Lucky" Luciano
11/14/1897 to 1/26/62
Father of organized crime in America, split NYC into 5 mafia crime families.

Alphonse "Al" Capone
AKA "Scarface"
1/17/1899 to 1/25/1947
Italian-American who led a Prohibition-era crime syndicate.

Sam "Momo" Giancana
6/15/1908 to 6/19/1975
Sicilian-American mobster and boss of the "Chicago Outfit"

Paul "Big Paul" Castellano
6/26/1915 to 12/16/1985
Succeeded Carlo Gambino as head of Gambino crime family.

John "Teflon Don" Gotti
10/27/1940 to 6/10/2002
American mobster who became the Boss of the New York City Gambino crime family.

Frank Costello
1/26/1891 to 2/18/1973
Italian gangster & mafia boss Known as "The Prime Minister of the Underworld."

Sammy "The Bull" Gravano
3/12/1945 to Present
Former Underboss of the Gambino crime family. FBI snitch that brought down John Gotti.

Carlo Gambino
8/24/1902 to 10/15/1976
Sicilian mobster notable for being boss of the Gambino crime family.

Meyer "Little Man" Lansky
7/4/1902 to 1/15/1983
Known as the "Mob's Accountant" along with Lucky Lucian formed National Crime Syndicate in USA.

Benjamin "Bugsy" Siegel
2/28/06 to 6/20/47
Associate of the Genovese crime family. Was the major driving force of gambling in Las Vegas

Dutch Schultz
8/6/1902 to 10/24/1935
Jewish-American mobster of the 20s and 30s. Bootlegging alcohol and numbers racket.

Dean O'Banion
7/8/1892 to 11/10/24
Irish-American mobster and chief rival of Al Capone and Johnny Torio during the brutal Chicago bootlegging wars.

Vito "Don Vito" Genovese
11/27/1897 to 2/14/1969
Italian mobster and crime boss who rose to power in America and leader of the Genovese family.

© 2012 The Olivas Collection